

بررسی کردند عدالت اجتماعی از نگاه نسل Z

نسل جوان چه تصویری از عدالت دارد؟ پاسخ به این سؤال، دریچه‌ای تازه به درک ما از خواسته‌ها، دغدغه‌ها و نارضایتی‌های یکی از مهم‌ترین گروه‌های جمعیتی جامعه امروز باز می‌کند؛ نسلی که فردای کشور را خواهد ساخت.

نسل جوان چه تصویری از عدالت دارد؟ پاسخ به این سؤال، دریچه‌ای تازه به درک ما از خواسته‌ها، دغدغه‌ها و نارضایتی‌های یکی از مهم‌ترین گروه‌های جمعیتی جامعه امروز باز می‌کند؛ نسلی که فردای کشور را خواهد ساخت. به گزارش ایسنا، عدالت اجتماعی مفهومی است که همواره محل بحث و گفت‌وگو بوده و هیچ‌گاه تعریف واحدی از آن مورد پذیرش همه قرار نگرفته است. این مفهوم به معنای توزیع عادلانه منابع، فرصت‌ها و حقوق اجتماعی در میان افراد جامعه است؛ اما در عمل، برداشت‌های افراد از عدالت، به شدت تحت تأثیر تجربه‌های زیسته و شرایط اجتماعی‌شان قرار دارد. در دهه‌های اخیر، با تغییرات گسترده در ساختارهای اجتماعی و افزایش آگاهی عمومی، به ویژه در نسل‌های جدید، توجه به عدالت اجتماعی اهمیت بیشتری پیدا کرده است. جوانان امروز با واقعیت‌هایی مواجه‌اند که تصویرشان از عدالت را با نسل‌های قبل متفاوت کرده است.

ضرورت مطالعه این موضوع، به ویژه در میان نسل جدید که به نسل Z شناخته می‌شود، به این دلیل است که این نسل در آینده مسئولیت‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را بر عهده خواهد گرفت. نسل Z در شرایطی رشد کرده که مسائل نابرابری، تبعیض و بی‌عدالتی، در سطح رسانه‌ها و فضای مجازی به طور مداوم مطرح شده‌اند. آن‌ها دیدگاه‌هایی دارند که اگر شناخته نشود، برنامه‌ریزی برای آن‌ها بدون شناخت دقیق خواهد بود. این شناخت می‌تواند به برنامه‌ریزان، سیاست‌گذاران و حتی خانواده‌ها کمک کند تا با این نسل تعامل سازنده‌تری داشته باشند و مسیر توسعه اجتماعی را به شکل هم‌افزایی پیش ببرند. در همین راستا، اکبر زارع شاه‌آبادی، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه یزد به همراه دو تن از همکارانش، تحقیقی درباره نگاه نسل Z به موضوع عدالت اجتماعی انجام داده‌اند. این پژوهش در خمینی شهر اصفهان، شهری با تنوع فرهنگی و اجتماعی بالا، انجام شده و هدف آن بررسی درک، تجربه‌ها و پیشنهادهای نسل جوان در رابطه با عدالت اجتماعی بوده است. پژوهشگران تلاش کردند تا بدون تحمیل مفاهیم از پیش تعیین شده، صدای واقعی جوانان این منطقه را بشنوند. روش انجام این تحقیق به صورت کیفی و از طریق گفت‌وگوهای عمیق با جوانان انجام شد. ۱۶ نفر از متولدین سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۷ که ساکن خمینی شهر بودند، به صورت هدفمند و متنوع انتخاب شدند تا دیدگاه‌های گوناگون در پژوهش لحاظ شود.

سپس داده‌های حاصل، دسته‌بندی و تحلیل شدند. نتایج این پژوهش نشان دادند که بیشتر جوانان مورد مطالعه، تجربه‌هایی از تبعیض اقتصادی، خانوادگی و تحصیلی داشته‌اند. این تجربه‌ها باعث شده تا آنان دیدگاه خاصی نسبت به عدالت اجتماعی داشته باشند که در این تحقیق، «عدالت اجتماعی دو بخشی» نام‌گذاری شده است. در این دیدگاه، هم بر برابری اولیه همه انسان‌ها تأکید می‌شود و هم بر شایستگی و تلاش به عنوان ملاک دریافت پاداش و فرصت‌ها.

جوانان نسل Z در این پژوهش بر این باور بودند که عدالت اجتماعی باید با تغییر در ساختارهای سیاسی، فرهنگی و اجتماعی همراه شود. آن‌ها خواستار اصلاح قوانین، شایسته‌سالاری، برچیدن تبعیض‌های جنسیتی، و حتی در مواردی، تغییرات بنیادین در نظام حکمرانی برای رسیدن به عدالت شدند. بخشی از این نسل، اعتراض مدنی و اقدام جمعی را نیز ابزار مؤثری برای تحقق عدالت اجتماعی می‌دانند.

این یافته‌ها اهمیت زیادی دارند، چراکه نشان می‌دهند نسل جدید نه تنها نابرابری را در زندگی روزمره خود تجربه می‌کند، بلکه برای تغییر آن برنامه و ایده دارد. نگاه ترکیبی آن‌ها به عدالت یعنی هم برابری فرصت‌ها و هم پاداش مبتنی بر تلاش و لیاقت، نشان‌دهنده بلوغ فکری و اجتماعی این نسل است. آن‌ها فقط به دنبال گرفتن حق خود نیستند، بلکه به دنبال ساختن جامعه‌ای هستند که همه در آن احساس تعلق و برابری داشته باشند.

از دیگر نکات قابل توجه این پژوهش، تأکید نسل Z بر عدالت جنسیتی بود. بیشتر مصاحبه‌شوندگان تبعیض علیه زنان را در خانواده، مدرسه و اجتماع تجربه کرده بودند و معتقد بودند که برای رسیدن به جامعه‌ای عادلانه، ابتدا باید نگاه تبعیض‌آمیز نسبت به جنسیت از بین برود.

نتایج این پژوهش علمی که با یافته‌های پژوهش‌های بین‌المللی نیز همخوانی دارند، در فصلنامه «جامعه‌شناسی کاربردی» منتشر شده‌اند. این نشریه زیر نظر دانشگاه اصفهان به چاپ می‌رسد و به انتشار تحقیقات معتبر در زمینه‌های مختلف علوم اجتماعی می‌پردازد.